REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

*Samengesteld door de Stichting voor
Economisch Onderzoek der Universiteit
van Amsterdam, redactie: Mevr. Dra E.
Hijmans*

A. ACCOUNTANCY

II. HET ACCOUNTANTSBEROEP

Het werkelijke en het zogenaamde vraagstuk van de „Accountant-Boekhouder”

Rozen, Drs L. J. M. — In dit artikel wordt het Amerikaanse standpunt in het vraagstuk van de accountant-boekhouder geconfronteerd met het verwante Nederlandse probleem. De bedoeling hiervan is enerzijds het Amerikaanse inzicht te motiveren vanuit het beginsel van het gewekte vertrouwen, anderzijds het Nederlandse probleem door vergelijking scherper te belichten en te trachten ook hiervoor van hetzelfde beginsel uit een oplossing te vinden.

Schrijver komt tot de volgende conclusies:

1. De vervulling van de interne administratieve functie tast, evenmin als de interne controlerende functie, de vereiste onafhankelijkheid van de controlerende openbare accountant aan; de combinatie van de externe controlerende functie met de administratieve functie is echter meestal niet rationeel.
2. De externe functie in verband met de jaarrekening is een geconsolideerde functie, d.w.z. doel en inhoud staan in het maatschappelijk verkeer vast. Het gevolg hiervan is, dat zij niet kan worden beperkt. Deze functie houdt mede in: het geven van een oordeel omtrent de realiteit der in de jaarrekening vermelde gegevens. De consolidatie van deze functie is uit maatschappelijk oogpunt doelmatig.
3. Wanneer een openbaar accountant de administratieve functie op zich neemt, zal hij ook de jaarrekening voor het bedrijf opmaken of althans de gegevens hiervoor verschaffen. In beide gevallen zal hij mededelingen moeten doen, welke naar hun aard goedkeurende verklaringen inhouden. Daarom kan de accountant de administratieve functie niet aanvaarden buiten het verband van een opdracht tot controle van de jaarrekening.
4. Een beperking van de verantwoordelijkheid sub 2 en 3, door de vorm van de verklaring, is niet mogelijk.

A II - 1 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, December 1951*

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

III. WAARNEMINGSMIDDELEN

Statistiek als controlemiddel in de organisatie

Buys, B. G. F. — Na het noemen van enkele voorwaarden waaraan een goede organisatie moet voldoen, komt schrijver tot een bespreking van de controleorganen in de organisatie. Door een juiste taakverdeling kan een soort automatisch controle-mechanisme opgebouwd worden, maar daarnaast zijn natuurlijk de speciale controle-organen van veel belang. Hierbij legge men echter niet de nadruk op het negatieve door de controlefunctie primair te stellen, maar stelle men het positieve, nl. steun aan de uitvoerders voorop.

Het meest systematische controle-middel is het periodieke bedrijfsoverzicht. Een volledig bedrijfsoverzicht eens per drie maanden is in de meeste gevallen voldoende; gedurende de tussenliggende tijd kan de leiding door een beperkt aantal goed gekozen statistische cijfers met de gang van zaken op de hoogte blijven. Schrijver geeft dan een overzicht van de interne en externe bedrijfseconomische statistieken, waarbij de te controleren taken als indelingscriterium zijn genomen. Tenzij een andere wijze van samen-

stelling evidente voordelen heeft, late men iedere afdeling haar eigen statistische overzichten samenstellen. Een geschoold statisticus worde belast met het centrale toezicht en verdere verwerking tot periodieke overzichten voor de directie. Zo dienen de statistieken in de eerste plaats tot steun voor de leiding van de betreffende afdeling; de directieoverzichten fungeren als controlemiddel.

B a III - 2

Tijdschrift voor Interne Bedrijfsorganisatie, December 1951

Statistical Sampling

Alderite, John M. — Bij het zoeken naar de meest efficiënte productiemethode moet worden gezorgd dat de kosten van het onderzoek niet hoger worden dan de waarde van de gevonden verbeteringen. Deze verhouding kan worden bewaakt door middel van de methoden van de waarschijnlijkheidsberekening en de critische steekproef, die ook bij de kwaliteitscontrole algemeen worden toegepast.

Schrijver werkt deze nieuwe toepassing van de gecontroleerde steekproef uit voor een bepaald geval, en geeft vervolgens algemene richtlijnen.

B a III - 2

The Time Study Engineer, November 1951

V. LEER VAN DE FINANCIERING

Betere publicatie van gegevens door N.V.-en

Kno1, Mr Dr H. D. — Onlangs heeft de Vereniging voor de Effectenhandel een advies uitgebracht om te komen tot een, ook door haar noodzakelijk geachte, verbetering van de voorlichting door N.V.-en. Schrijver meent dat de voorschriften op enkele punten niet ver genoeg gaan.

Tussentijdse publicaties worden niet dwingend voorgeschreven. Wel moet in de negende maand van elk boekjaar een algemene mededeling over de gang van zaken openbaar worden gemaakt, maar een publicatie in het algemeen kan te subjectief zijn gekleurd: zij moet aan gepubliceerd cijfermateriaal getoetst kunnen worden.

Ook een andere wens van de Vereniging is te slap gesteld, nl. dat zij opnemingen in het jaarverslag van de cijfers over het voorgaande jaar zou toejuichen. Schrijver acht cijfers over één voorafgaand jaar wel een minimum en hiertoe had men de N.V.-en dan ook moeten verplichten.

Tenslotte ware ook de uitgesproken wens van een specificatie van de winstverdeling als bindend voorschrift te stellen.

B a V - 3a

Maandblad voor Bedrijfsadministratie, December 1951

Geldleningen. Moeilijkheden en mogelijkheden

Schram, C. — In dit artikel wordt aandacht geschonken aan de methoden die de gemeenten aanwenden om aan financieringsmiddelen te komen. Het resultaat van de zgn. burgerzin-leningen valt meestal niet mee: het verschaffen van financieringsmiddelen is een economische aangelegenheid en daarbij geldt: voor wat hoort wat. Indien de plaatselijke industrieën medewerking verlenen bij het plaatsen van leningen voor de woningbouw zal hiervan de consequentie zijn, dat B. en W. bij de verdeling van de woonruimte niet meer geheel vrij staan. Een ander bezwaar is dat, indien praktisch alleen die gemeenten waar kapitaalkrachtige industrieën gevestigd zijn kunnen bouwen, er van de door Rijk en Provincie vastgestelde verdeling van het bouwvolume praktisch niet veel terecht zal komen. Tegen burgerzin-leningen met recht op een woning gelden soortgelijke bezwaren.

Premiëleningen acht schrijver meer te veroordelen wegens het beroep dat hierbij op de goklust van het publiek gedaan wordt. Te meer wordt dan ook het initiatief van de Gemeente Vlaardingen toegejuicht. Aan de door deze gemeente uitgegeven „uitgestelde rente-lening” en de hierop gevolgde emissie van de Gemeente Arnhem werd in weekberichten van de Twentsche Bank N.V. de nodige aandacht besteed; deze beschouwingen worden door de schrijver in zijn artikel opgenomen.

B a V - 5a

Financieel Overheidsbeheer, 15 December 1951

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

De betekenis van de markt vormen voor de individuele bedrijfshuishoudingen

Op reel, Drs O. — De handelingen der individuele bedrijfshuishoudingen worden beïnvloed door de vormen van de markten waar zij optreedt. Hierbij zal men deze

markten niet als een homogeen geheel mogen beschouwen: de vorm van de markt en daarmee de positie die de ondernemer inneemt, kan voor de verschillende producten, grondstoffen, duurzame productiemiddelen etc. sterk uiteenlopen.

Als voorbeeld wordt dan het geval genomen waarbij een monopolist staat tegenover een volledige concurrentie aan de vraagzijde. De monopolist kan kiezen tussen een prijs- en hoeveelheidspolitiek, in sommige gevallen kan hij beide toepassen: verschillende uitgaven bij boekwerken bv. Voorts zal hij geen middelen behoeven te gebruiken om de afzet ten koste van anderen te vergroten, hetgeen invloed heeft op de crediet- en reclamepolitiek. Daar de concurrentie doorgaans de gevolgen van de conjunctuur versterkt, verkeert deze onderneming ook in dit opzicht in een gunstiger positie. Ten aanzien van de vraag of de marktvorm invloed heeft op de kostprijs, beperkt schrijver zich tot de opmerking, dat de vorm van de verkoopmarkt invloed heeft op de te maken hoeveelheid en daarmee op de kostprijs. Voor het overige verwijst hij naar de discussie over dit onderwerp in de literatuur.

Tenslotte wordt aangestipt welke veranderingen plaats vinden, als de monopolist geen volledige concurrentie tegenover zich vindt en hoe de positie is van één aanbieder uit een groot aantal aanbieders.

B a VI - 6 *Maandblad voor Handelswetenschappen en Handelspraktijk, Dec. 1951*

De representativiteit van meerdere steekproeven

Vreede, H. Th. — Wil men nagaan welk effect bv. een verkoopcampagne op het universum heeft, dan zal men een aantal, zeg drie, peildata vaststellen: de 1e voor het begin der campagne, de 2e aan het einde ervan en de 3e na bv. drie maanden. Hierbij doet zich aanstonds de noodzaak voor een keuze te doen uit twee alternatieve steekproefmethoden: de methode van de „Herhaalde Steekproef” en die van de „Vervolgde Steekproef”. Bij de eerste methode is de keuze der geënquêteerden telkenmale geheel willekeurig; in het andere geval worden zo mogelijk de bestanddelen van de eerste steekproef ook bij de tweede en derde gebruikt en geen bestanddelen opgenomen die geen deel van de eerste steekproef hebben uitgemaakt.

De methode der Herhaalde Steekproef is het meest geschikt om te bepalen welke mutaties zich in het universum hebben voltrokken. De stromingen van de individuele bestanddelen van de ene tot de volgende peildatum kunnen hiermee echter niet gevolgd worden. Hiervoor is de methode van de Vervolgde Steekproef het meest geschikt, zij leent zich dan ook het best om te bepalen welk verschil in reactie optreedt tussen bestanddelen die wel en bestanddelen die niet aan de directe invloed van een verkoopcampagne zijn blootgesteld. Daar uit de Vervolgde Steekproef echter minder waarschijnlijke conclusies t.a.v. de mutaties in het universum getrokken kunnen worden, zal het in vele gevallen aanbeveling verdienen beide steekproefmethoden naast elkander te gebruiken. Uiteraard moet er dan op gelet worden, dat iedere steekproef onafhankelijk van de ander en voldoende groot is om toevallige afwijkingen binnen te voren bepaalde grenzen te houden.

B a VI - 11 *Tijdschrift voor Efficiency en Documentatie, December 1951*

How market and opinion research can help industry

Rant, C. D. — Vele industriëlen zijn met de mogelijkheden die het marktonderzoek biedt bekend en beschouwen de daaraan bestede gelden als goede investeringen; voor anderen is het nut van dergelijke onderzoeken echter nog een mysterie.

De vraagstukken waarbij het marktonderzoek het bedrijf terzijde kan staan zijn vele.

Om er enkele te noemen:

- bepaling van de totale omzet van een artikel in een bepaald gebied en tijdvak en het aandeel daarin van de opdrachtgever;
- onderzoek naar de opinie van de gebruikers mede t.a.v. eventuele wijzigingen die het artikel voor hen aantrekkelijker zouden maken;
- bepaling van de potentiële vraag naar een nieuw product of op een nieuwe markt;
- opsporing van de oorzaken van een achterblijven van de vraag in een bepaald gebied of op een bepaalde markt;
- onderzoek naar de wijze waarop een buitenlandse markt het best bewerkt kan worden;
- beoordeling van de vraag of een advertentiecampagne „het zal doen”;
- bepaling van het effect dat een afgelopen advertentiecampagne heeft gehad;

— opvoering van de productiviteit door na te gaan wat de arbeiders in feite vinden van de omstandigheden waaronder zij werken.

Bij het onderzoek wordt gebruik gemaakt van steekproeven. Als deze methode met kennis van zaken wordt toegepast, zijn de resultaten in hoge mate betrouwbaar.

B a VI - 12 *Business, The Journal of Management in Industry, December 1951*

De arbeid van de organisatie-deskundige

Bakkenist, Drs S. C. — Ieder bedrijf heeft sedert het werd gesticht een ontwikkeling doorgemaakt, bevordert en geremd door medewerkende en tegenwerkende omstandigheden. Daardoor is het patroon van de bij de stichting opgezette organisatie veranderd; er is in gewijzigd en er is aan toegevoegd. Vanzelfsprekend zal men er steeds naar streven de organisatie zo doelmatig mogelijk te houden, maar toch is er een grote kans, bijna een zekerheid, dat het evenwicht en de harmonie verbroken zijn, dat de organisatie niet meer die graad van efficiency heeft die mogelijk is. In het bedrijf komt men er zelf niet toe hierin verbetering te brengen, meestal zijn de directeur en zijn naaste medewerkers reeds overbelast. Hier ligt dus een taak voor de organisatie-deskundige.

Bij de opsporing van de inefficiency heeft de buitenstaander bovendien nog enkele voordelen: hij wordt niet belemmerd door de zgn. bedrijfsblindheid, kent geen heilige huisjes en iedereen kan vrij en onbevangen zijn mening tegenover hem uiten. Door gesprekken met functionarissen van hoog tot laag krijgt hij een goed inzicht in de bestaande verhoudingen en mogelijkheden en neemt hij kennis van wensen en ideeën. De aanwijzingen die hij hierdoor ontvangt zijn veelal van doorslaggevende betekenis bij de opsporing van de inefficiency.

Nadat een studie van het bedrijf is gemaakt en een aantal voorstellen zijn opgesteld komt de moeilijkste taak: de uitvoering. Dit moet niet aan het bedrijf overgelaten worden; de organisatie-deskundige moet hiervoor zelf de verantwoordelijkheid dragen.

De kosten van een dergelijk onderzoek moet men als een investering beschouwen waarvan de kosten over een aantal jaren door afschrijving verdeeld kunnen worden. De ervaring leert dat dit investeringen zijn met een hoog rendement: tientallen procenten per jaar.

B a VI - 17 *Tijdschrift voor Efficiency en Documentatie, December 1951*

Variabele budgettering en kostenbewaking

Duyn, H. van — Bij de variabele budgettering worden de kosten vergeleken met een zekere maatstaf, waarin de invloed van de prestaties zoveel mogelijk is verdisconteerd. Deze maatstaf is wel is waar niet mathematisch zuiver, maar door een vergelijking tussen de werkelijke kosten en die welke men had mogen verwachten kunnen belangrijke aanwijzingen verkregen worden t.a.v. mogelijke verspillingen. Hiertoe is echter nodig, dat de kosten zo gegroepeerd zijn, dat deze ook een spiegelbeeld geven van hetgeen er in het bedrijf gebeurt. Dit doet de vraag rijzen, of men vóór de invoering eerst de organisatie moet verbeteren, of dit eerst langzamerhand met het toenemend inzicht zal doen. In de praktijk wordt veelal de laatste weg gekozen.

De kostengroepering moet zodanig zijn, dat men totalen vindt, die elk op zichzelf een bepaalde betekenis hebben. Men wake hierbij voor finesses: daardoor loopt men groot gevaar het gestelde doel niet te bereiken. In eerste instantie doet men er vaak het beste aan, de groepering zeer eenvoudig te houden. De praktijk heeft wel geleerd, dat ook bij kleine ondernemingen het hiermee verkregen inzicht reeds zeer waardevol kan zijn en als het ware vanzelf leidt tot die verdere onderverdeling van de kosten die van belang is.

B a VI - 18 *Tijdschrift voor Interne Bedrijfsorganisatie, December 1951*

Using punched cards to control production

Spark, R. — De Austin automobielfabrieken hebben onlangs het ponskaarten-systeem toegepast als middel tot coördinatie van de stroom van de verschillende onderdelen van de productie. Het principe hierbij is, dat door middel van de verschillende ponsingen een impuls wordt gegeven aan de elektrische transportbanen waardoor op de montage afdeling de bij elkaar behorende onderdelen automatisch en in juiste volgorde worden aangevoerd. Om dit te bereiken wordt na het opstellen van het productieprogramma voor iedere wagen met behulp van voorgeponste kaarten een aantal kaarten vervaardigd. De verschillende productieafdelingen krijgen voor ieder te vervaardigen onderdeel een kaart met alle bijzonderheden, deze kaart dient tevens als fabricageorder.

De centrale van waaruit de transportbanen worden gedirigeerd ontvangt een stel kaarten gesorteerd in de volgorde waarop de onderdelen in de montagehal nodig zijn. Deze kaarten worden nu stuk voor stuk afgetast door een ponskaartenmachine die op haar beurt de transporteurs in werking stelt. Zo wordt een geheel automatische aanvoer verkregen, zonder kans op fouten. Door middel van het tussenvoegen van meer of minder blanco kaarten kan het tempo geregeld worden.

Hoewel op het ogenblik het ponskaartensysteem alleen nog gebruikt wordt om de verschillende onderdelen in de juiste volgorde „op te halen” hoopt men het systeem nog verder uit te breiden tot de simultane vervaardiging van facturen en eventueel andere stukken.

B a VI - 19

Business, The Journal of Management in Industry, November 1951

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

Van vakindeling naar functiebeoordeling (De C.A.O. en de werkclassificatie)

Wetering, Ing. J. M. v. d. — In de gehele nijverheid hier te lande kan men waarnemen, dat de verschillen in beloning tussen de ongeschoolden, geoefenden en geschoolden in de naoorlogse jaren steeds kleiner geworden zijn. In de metaalindustrie bijv. is in de hoogste gemeenteklasse de verhouding op basis van het uurloon 100-109-117. Doordat het werken in tarief zich in het algemeen beter leent voor de ongeschoolden en geoefenden krijgen deze groepen gelegenheid de nog bestaande verschillen voor een groot deel te overbruggen. Vooral bij de jongeren treedt de gelijkschakeling sterk aan het licht: tot op 21-jarige leeftijd is er praktisch geen verschil in beloning en bij de 23-jarigen is dit niet meer dan 4%. Dat mede hierdoor zo weinig ambitie bestaat gebruik te maken van de bestaande opleidingsmogelijkheden is begrijpelijk.

Per 31 December 1951 loopt de C.A.O. voor de Grootindustrie af. Het is de bedoeling bij de nieuwe C.A.O. op basis van een genormaliseerd systeem van werkclassificatie 6 klassen te onderscheiden. Wil dit echter effect sorteren, dan zal het huidige loonplafond omhoog gelicht moeten worden, zodat de spreiding tussen de laagst en hoogst gekwalificeerde groep dubbel zo groot wordt als thans. Dit is dan de basisbeloning. Daarnaast blijft de noodzakelijkheid bestaan van een goed en rechtvaardig systeem van prestatiebeloning.

B a VII - 2

Tijdschrift voor Interne Bedrijfsorganisatie, December 1951

An Indirect Wage Payment Plan

Rastall, M. S. J. — Elke tijdstudie valt uiteen in drie fasen: werkmethode-onderzoek, vaststelling van standaardtijden, en vaststellen van de beloning voor de standaardprestatie door middel van taakwaardering e.d. Ook bij het invoeren van prestatieloonstelsels voor „indirecte” arbeid geldt deze volgorde. Overal waar de „directe” arbeid volgens een dergelijk stelsel beloond wordt, is het gewenst dit ook voor de ermee verbonden „indirecte” arbeid in te voeren. Doet men dit niet, dan wordt deze arbeid in verhouding minder aantrekkelijk. Ook de onderlinge samenwerking, die voor het succes van het loonstelsel beslissend is, zal beter zijn als beide groepen van werkers volgens hetzelfde systeem worden beloond.

Bij het vaststellen van de beloningsgrondslag zal overleg met de kostprijsafdeling nodig zijn, teneinde vast te stellen welke factoren de algemene kosten het meest beïnvloeden. Echter mag dit gezichtspunt niet doorslaggevend zijn, omdat het uiteindelijk de menselijke factor is die beslissend zal zijn voor het succes van de „indirecte” toepassing van prestatie-beloning.

B a VII - 3

The Time Study Engineer, November 1951

Personeelsbeoordeling

Bos, Drs G. — De strijd van de georganiseerde arbeidersbeweging is naast andere materiële, vaak materialistische, doeleinden principieel gericht geweest op een beoordeling van de arbeider ook als mens. Bij de personeelsbeoordeling nu, wordt niet alleen gevraagd naar de kwaliteit en hoeveelheid van het afgeleverde werk, maar ook hoe de arbeider omgaat met machines, gereedschappen en grondstoffen; hoe zijn gedrag is jegens collega's en superieuren en welke invloed van hem uitgaat. De personeelsbeoordeling is dus niet anders dan hetgeen de arbeidersbeweging in het verleden heeft nagestreefd.

Bij de beoordeling wordt veelal gebruik gemaakt van cijfers, waarbij 6 als voldoende,

5 als niet meer voldoende geldt. Voor een juiste beoordeling is het van de grootste betekenis het uitgangspunt juist te kiezen. Een bedrijf heeft recht op een voldoende prestatie, een zuinig gebruik van materiaal en grondstoffen, een juiste houding tegenover collega's en superieuren. Als er geen reden is, om op één van deze punten aanmerking te maken, dan doet de werker niet meer dan zijn plicht en dit wordt met een 6 gewaardeerd. Dit is dan het uitgangspunt voor de waardering van afwijkende prestaties en gedragingen.

Mits goed toegepast doet de Personeelsbeoordeling de werker in zijn volle menselijke waarde en betekenis voor het bedrijf tot zijn recht komen.

B a VII - 5

Tijdschrift voor Interne Bedrijfsorganisatie, December 1951

A Test of Objective Rating in England

Desmond, D. J. — In dit artikel wordt een experiment besproken, dat was bedoeld om de bruikbaarheid van een nieuw hulpmiddel bij het temposchatten te onderzoeken. Dit hulpmiddel bestaat in een filmstrook met opnamen welke verschillende snelheden uitbeelden. Deze strook werd tijdens een deel van het experiment naast een ander filmgedeelte geprojecteerd hetwelk de opname van de te schatten bewerking bevatte. Een deel van de aanwezige tijdstudie-specialisten schatte de tempi op grond van de bewerkingsfilm alléén, een andere groep verrichtte de schattingen met behulp van de snelhedenstrook. De schattingen van beide groepen werden met elkaar vergeleken, om te zien in hoeverre het gebruik van de strook de spreiding van de schattingen der verschillende mensen deed verminderen, of de mensen beter in staat stelde om evenredige tempoveranderingen waar te nemen en dezelfde tempi te herkennen als ze meermalen voorkwamen.

Het resultaat was twijfelachtig; belangrijke verschillen tussen beide proefgroepen bleken nauwelijks. De verschillen die aan de dag traden, kunnen aan toeval te wijten zijn. Echter wil men toch voortgaan met de experimenten, omdat mogelijkerwijs het meermalen werken met dit hulpmiddel de gunstige werking ervan sterk zouden kunnen verhogen.

B a VII - 5

The Time Study Engineer, November 1951